

EXERSAREA KOINONIEI ÎN CRIZA PANDEMIEI

Lect. univ. dr. Timotei RUSU

*Institutul Teologic Baptist din București, Romania
timoteicorinar@gmail.com*

ABSTRACT: Practising Koinonia in the Pandemic Crisis.

The Covid-19 pandemic has affected all areas of life, including the religious life. Is the Church still relevant under these conditions? Is the people's needs to belonging to the spiritual community, to be loved, prayed for, encouraged still to be met? In this context, the church had to find ways to continue to be the Community of Love, offering support to its members and to the world around it.

Keywords: *relationships, koinonia, group, pandemic, community.*

Au trecut mai bine de trei ani de la lansarea pandemiei mileniului trei. Ne-a lovit pe toți pe neașteptate și ne-a găsit nepregătiți. A fost asemenea unei avalanșe care ne-a prins frontal, într-un loc fără posibilitatea de a te ascunde. Rapiditatea cu care au venit informațiile, natura lor, de multe ori contradictorie sau schimbătoare, măsurile neobișnuite luate de autorități, restricțiile relaționale au transformat viața noastră liniștită într-un câmp de război. Raportarea obsesivă a numărului de îmbolnăviri și a numărului de morți, fără a se ști cauza exactă a deceselor, a creat o stare de teroare publică generală. Măsurile de izolare fizică, de restricționare a accesului în diferite locuri, de consemnare la domiciliu au creat impresia că suntem într-o cușcă, unde abia putem respira. Sentimentul de izolare, de lipsă de valoare, de invadare a spațiului personal era experimentat la diferite intensități de fiecare persoană. Pe bună dreptate s-a afirmat că pandemia a „plasat omenirea sub umbra morții.”¹

1 Ashish Upadhyaya, Sushant Koirala, Rand Ressler, and Kamal Upadhyaya, “Factors Affecting COVID-19 Mortality: An Exploratory Study,” *Journal of Health Research*, December 16, 2020, <https://doi.org/10.1108/jhr-09-2020-0448>.

În plus, restricțiile legate de viața spirituală² prin interzicerea participării fizice la slujbele religioase au făcut și mai rea situația existentă. Legăturile personale, sprijinul reciproc, rugăciunea comunitară, închinarea comună au fost oprite total o perioadă. Și, când au fost reluate slujbele religioase, restricțiile impuse au descurajat participarea fizică, iar așezarea la metri distanță unii de alții a dat senzația unei îndepărtări pline de răceală. Cât despre purtarea obligatorie a măștii, cu toate că distanța era considerabilă între persoane, aceasta a făcut să fie o adunare a ochilor, fiind ascunsă fața și, implicit, expresivitatea proprie doar omului. Acest virus a fost, pe bună dreptate, „un catalizator care a remodelat cultura umană, inclusiv modul în care ne exprimăm viața spirituală.”³

Pentru biserică a fost o perioadă în care a trebuit, din mers, să facă schimbările necesare ca să fie alături de oameni când aveau probabil cea mai mare nevoie de ea din întreaga lor viață. Biserica trebuia să continue să fie biserică, oferind oamenilor *koinonia* vindecătoare a dragostei lui Cristos.

Koinonia

Koinonia este un cuvânt grecesc destul de cunoscut în bisericile creștine și prezent în vocabularul credincioșilor practicanți. Textul clasic este cel din Fapte 4:12, unde ne este descrisă viața primilor credincioși, imediat după ziua Rusaliiilor. „*Ei stăruiau în învățătura apostolilor, în legătura frățească, în frângerea pâinii și în rugăciuni*” „Sensul principal al *Koinonia* este «părtășie, împărtășire în comun, comuniune». Părtășia creștină este un aspect-cheie al vieții creștine. Credincioșii în Hristos trebuie să vină împreună în dragoste, credință și încurajare. Aceasta este esența *koinoniei*.”⁴

Aici este descrisă noua comunitate, născută din jertfa Domnului Isus la pogorârea Duhului Sfânt. În acea zi a început ceva ce lumea nu a mai văzut, nici nu a mai auzit până atunci. Da, existau comunități ale credinței și înainte, dar, de obicei, erau formate din membrii comunității civile. Ei aveau aceeași naționalitate, locuiau în același loc, aveau obiceiuri și

2 Ioan-Gheorghe Rotaru, “Spiritual Lessons observed through the Coronavirus Crisis”, în *Dialogo. Issue of Modern Man*, vol.6, nr.2/2020, pp. 71-82.

3 S. E. Zaluchu, “Church, Digitalization and the New Koinonia in the Era of the “Internet of Things”, *International Bulletin of Mission Research*, 47(1), 2023, pp.32-40. <https://doi.org/10.1177/23969393221082641>

4 What is Koinonia, <https://www.gotquestions.org/koinonia.html>

cultură comune, erau neamuri, vecini, unii chiar prieteni. Acele comunități evreiești cuprindeau câteva generații care trăiau viața împreună. Ei trăiau și viața socială, și viața spirituală în comun.

Dar din *Faptele apostolilor* înțelegem că acum era vorba de ceva cu totul diferit. Noua comunitate nu era formată pe baze etnice sau de preferințe. Între membrii ei era o legătură nemaiîntâlnită, care transcendea legăturile culturale obișnuite. Oelerich înțelege *Koinonia* ca „o legătură distinctă de cea biologică, care era atât de importantă în Vechiul Testament, unde familia și descendența erau primordiale. Cu alte cuvinte, puține relații sau aranjamente erau atât de puternice încât să atragă pe cineva în mod voluntar din familia lor biologică într-un nou tip de comunitate.”⁵

Koinonia deci, în accepțiunea cea mai simplă, înseamnă să ai ceva, să împărtășești ceva în comun. Biserica, la începuturile ei, a avut o asemenea dorință de a împărtăși viața în comun încât a avut câteva acțiuni radicale, pe care Dumnezeu nu le-a poruncit. A fost un exces costisitor pentru biserică, dar „toți cei ce credeau erau împreună la un loc și aveau toate de obște. Își vindeau ogoarele și averile, și banii îi împărțeau între toți, după nevoile fiecăruia. Toți împreună erau nelipsiți de la Templu în fiecare zi, frângeau pâinea acasă și luau hrana cu bucurie și curăție de inimă. (Faptele apostolilor 2:44-46)

Faptul că Dumnezeu nu a intenționat așa ceva pentru biserica Lui se vede clar din consecințele acestor acțiuni. Punerea în comun a posesiunilor unei comunități nu a fost niciodată un model de proveniență divină. Acest demers împiedică misiunea bisericii și pune asupra ei o presiune pe care nu ar trebui să o ducă. Așa a fost în biserica primară, așa au apărut problemele și nemulțumirile legate de împărțirea bunurilor și problemele ar fi fost și mai mari dacă, în dragostea Lui, Dumnezeu nu ar fi permis o persecuție care să împrăstie comunitatea din Ierusalim.

Ideea de a „împărtăși ceva”, ca mod de a defini *koinonia*, este plastic ilustrat de apostolul Pavel când vorbește bisericii din Corint. Situația era dificilă pentru credincioșii din Ierusalim. Era foamete, sărăcie și nevoile erau mari. Dar evreii creștini din Ierusalim nu s-au purtat frumos cu creștinii neevrei. I-au privit de sus, au vrut să le îngreueze accesul la mântuire, cerându-le să țină mai întâi Legea lui Moise. Abia cu mare greutate, după minunea de la Cezareea, prin convertirea sutașului Corneliu și după multe

5 Anna Oelerich, *Review of What Does Koinonia Mean in the Bible?* Christianity.com. June 10, 2022. <https://www.christianity.com/wiki/christian-terms/what-does-koinonia-mean-in-the-bible.html>.

discuții la Conciliul de la Ierusalim, li s-a permis și neamurilor⁶ să fie primite în Biserică.

Acum acești evrei aroganți sunt în nevoie. Corinteni erau mai prosperi economic. Cum îi va ajuta apostolul Pavel să treacă peste rănilor respingerii lor și să își deschidă inima și buzunarul pentru a-și ajuta frații din Ierusalim? Iată o parte din pledoaria lui:

Și Dumnezeu poate să vă umple cu orice har, pentru ca, având totdeauna în toate lucrurile din destul, să prisosiți în orice faptă bună, după cum este scris: „A împrăștiat, a dat săracilor, neprihănirea lui rămâne în veac.” „Cel ce dă sămânța semănătorului și pâine pentru hrană” vă va da și vă va înmulți și vouă sămânța de semănat și va face să crească roadele neprihănirii voastre. În chipul acesta veți fi îmbogățiți în toate privințele, pentru orice dărnicie, care, prin noi, va face să se aducă mulțumiri lui Dumnezeu. Căci ajutorul dat de darurile acestea nu numai că acoperă nevoile sfinților, dar este și o pricină de multe mulțumiri către Dumnezeu. Așa că dovada dată de voi prin ajutorul acesta îi face să slăvească pe Dumnezeu pentru ascultarea pe care mărturisiti că o aveți față de Evanghelia lui Hristos și pentru dărnicia ajutorului vostru față de ei și față de toți și-i face să se roage pentru voi și să vă iubească din inimă, pentru harul nespus de mare al lui Dumnezeu față de voi. (2 Corinteni 9:8-14)

Folosind exemplul altor credincioși, principii și citate biblice, le spune că actul generos al dăruirii este un act de *koinonia*, care va aduce laudă lui Dumnezeu și va produce dragoste în inima evreilor ajutați. Ce aveau în comun credincioșii de etnii și din locuri diferite? Aveau Evanghelia, Îl aveau pe Isus Cristos! *Koinonia* implică deci „participarea activă în comunitatea creștină: împărtășirea cu binecuvântările spirituale și oferirea de binecuvântări materiale.”⁷

Mai explicit și probabil cel mai profund sens în care este folosit termenul *Koinonia* este cel din epistola lui Pavel către Filimon. Aici este cea mai diplomată pledoarie pe care o face apostolul Pavel. Ne aflăm în contextul unei societăți sclavagiste, în care stăpânii de sclavi aveau drepturi depline asupra vieții sclavilor lor. Filimon era un stăpân de sclavi, care a devenit creștin. Unul dintre sclavii lui, Onisim, îi fură din bunuri și „dezertează”,

6 Termen folosit pentru cei care nu sunt de evrei.

7 “Koinonia: What the Bible Means by ‘Fellowship.’” n.d. Biblestudytools.com. <https://www.biblestudytools.com/bible-study/topical-studies/koinonia-what-the-bible-means-by-fellowship.html>.

fuge în marele oraș Roma. Un astfel de rob era omorât de stăpân imediat ce era prins. Dar cu Onisim s-a întâmplat ceva: s-a întâlnit cu apostolul Pavel, a auzit despre jertfa Domnului Isus, a crezut și a devenit creștin. Acum este trimis acasă la stăpânul lui, cu o scrisoare în mână.

Iată ce scria în ea:

„... am auzit despre credința pe care o ai în Domnul Isus și dragostea față de toți sfinții. Îl rog ca această părtășie a ta la credință să se arate prin fapte, care să dea la iveală tot binele ce se face între noi în Hristos. În adevăr, am avut o mare bucurie și mângâiere pentru dragostea ta, fiindcă, frate, inimile sfinților au fost înviorate prin tine. De aceea, măcar că am toată slobozenia în Hristos să-ți poruncesc ce trebuie să faci, vreau mai degrabă să-ți fac o rugămintă în numele dragostei, eu, așa cum sunt, bătrânul Pavel, iar acum întemnițat pentru Hristos Isus. Te rog pentru copilul meu pe care l-am născut în lanțurile mele, pentru Onisim, care altă dată ți-a fost nefolositor, dar care acum ne va fi folositor și ție, și mie. Ți-l trimit înapoi pe el, inima mea. Aș fi dorit să-l țin la mine, ca să-mi slujească în locul tău cât sunt în lanțuri pentru Evanghelia. Dar n-am vrut să fac nimic fără învoirea ta, pentru ca binele pe care mi-l faci să nu fie silit, ci de bunăvoie. Poate că el a fost despărțit de tine pentru o vreme tocmai ca să-l ai pentru veșnicie, dar nu ca pe un rob, ci mult mai presus decât pe un rob: ca pe un frate preaiubit mai ales de mine și cu atât mai mult de tine, fie în chip firesc, fie în Domnul! (Filimon 1:5-16)

Ce aveau în comun un stăpân jefuit și un sclav jefuitor? Apostolul Pavel spune că îl au pe Isus Cristos. Și Filimon, și Onisim credeau în același Mântuitor, au fost iertați cu același preț și sunt din aceeași familie.

Actul iertării, al restaurării, ba chiar al „promovării” robului la gradul de frate în Cristos este numit de apostolul Pavel „părtășia (*koinonia*) la credință!” Pe bună dreptate, un asemenea gest „dă la iveală tot binele ce se face” între membrii bisericii lui Cristos.

***Koinonia* redefinită?**

Întrebările la care a trebuit să găsească răspuns biserica în pandemie au fost: cum putem continua *koinonia* când avem restricții de întâlniri fizice? O putem noi redefini? Cum? Dar ar trebui să o facem? Poate fi *koinonia* virtuală? Și, desigur, răscolitoarea întrebare: oare ne poate lua cineva dreptul la *koinonia* fizică? Nu cumva este ea o nevoie fundamentală umană? Este *koinonia* esențială pentru viață?

Din punctul de vedere al *koinoniei* ca împărtășire a resurselor, pandemia a fost o perioadă în care Biserica lui Cristos a strălucit. Membrii ei au avut ocazii multiple să ajute persoanele în nevoie, singure, în neputință sau bolnave, să le cumpere alimente sau medicamente. Și au făcut-o cu bucurie!

Dar din punctul de vedere al *koinoniei* ca relaționare, ca împărtășire a vieții, în special prin activități spirituale, biserica a suferit mult, dar a supraviețuit. În perioada stării de urgență multe biserici au trecut la „transmisii online”. Altele nu s-au mai întâlnit fizic. După trecerea stării de urgență, fiecare biserică și-a administrat cum a putut mai bine spațiul pentru adunări fizice, desigur, cu restricțiile impuse. Daniel Fodorean, decanul Institutului Teologic Baptist București, a condus un studiu⁸ intitulat „Biserica online”, în care a analizat exact ce s-a întâmplat în bisericile evanghelice în perioada pandemiei.

Acum, la o oarecare distanță de tumultul evenimentelor, de bâlbele sistemului, de întunecul terorii și al panicii, putem să punem întrebări, să căutăm răspunsuri și să ne facem temele pentru viitor.

Dacă începem cu cea mai arzătoare întrebare - cum putem continua *koinonia* când avem restricții de întâlniri fizice? - va trebui să stabilim clar dacă este *koinonia* esențială. Dacă da, atunci nimeni nu are dreptul să o interzică sau să o limiteze. Pentru răspunsul la această întrebare trebuie să mergem din nou la început. De la creație, omul avea trei dimensiuni în viața lui. Ca într-o fișă a postului, omul era inferior față de Dumnezeu, dar superior față de toată creația. Ambele domenii erau minunate, dar nu-l compensau pe cel care lipsea: Adam nu avea pe nimeni care să fie egalul său. Pe palierul orizontal nu se afla nimeni, era singur. Aceste domenii au fost făcute să nu se poată interschimba. Relația cu Dumnezeu împlinea doar nevoia omului după Dumnezeu. Relația cu creația împlinea nevoia omului de a stăpâni. Niciuna din acestea nu împlinea nevoia omului după comuniune. Poate că cel care a prezentat cel mai plastic acest adevăr a fost John Ortberg. El afirmă:

Ceea ce șochează e că nu a avut încă loc Căderea. Nu exista nici un păcat, neascultare, nimic care ar altera relația omului cu Dumnezeu. Ființa umană era în părtășie perfectă cu Dumnezeu. Fiecare cuvânt pe care el și Dumnezeu îl rostesc unul altuia e plin de apropiere și bucurie; el

8 Daniel Fodorean, „Biserica Online: Analiză și Perspective”, *Jurnal teologic*, vol. 21, nr. 1 (2022), pp. 65-92.

umblă cu Dumnezeu în grădină în răcoarea zilei. Este cunoscut și iubit în profunzimea ființei lui de Creatorul atotcunoscător și plin de dragoste. Totuși cuvântul pe care Dumnezeu îl folosește pentru a-l descrie este „singur”. Și Dumnezeu spune că această singurătate „nu este bună”. Uneori, în cercurile bisericești, când oamenii se simt singuri le spunem să nu aștepte prea multe de la relațiile umane, pentru că în inima fiecărui om este un gol în forma lui Dumnezeu pe care nu-l poate umple nimeni. Acest lucru este adevărat. Dar, după scriitorul Genezei, se pare că Dumnezeu a creat în inima omului un fel de „gol de formă umană” pe care Dumnezeu nu îl umple.⁹

Koinonia este esențială pentru ființa umană! Președintele Statelor Unite ale Americii, Donald Trump, a recunoscut această realitate când a afirmat, cu o notă de urgență, că „casele de cult, bisericile, sinagogile și moscheile” sunt „locuri esențiale care oferă servicii esențiale”. La întrebările tendențioase ale unor reporteri, Președintele Trump a răspuns: „Unii guvernatori au considerat magazinele de băuturi alcoolice și clinicile de avort ca fiind esențiale, dar au omis bisericile și alte case de cult” (...). „Nu este corect, așa că corectez această nedreptate și numesc casele de cult esențiale.”¹⁰ Și a avut dreptate.

A doua întrebare este dacă putem oare redefini *koinonia*? Și, dacă da, în funcție de ce o redefinim? Și cine decide cum o redefinim?

În perioada pandemiei, cei care renunțaseră imediat la dreptul de a se întâlni fizic au repetat sloganul: „biserica nu este clădirea”. Este adevărat! Biserica nu este clădirea, Biserica sunt credincioșii care se adună în clădire.¹¹ Sau în afara ei, în catacombe, în aer liber, pe malul unei ape etc. Dar este momentul să afirmăm la fel de puternic că „biserica nu este transmisia video”. Biserica este adunarea creștinilor, întâlnirea lor, nu vizionarea de la distanță a unor programe.

Asta nu înseamnă că nu există valoare în folosirea tehnologiei. Dimpotrivă, tehnologia a deschis uși extraordinare pentru *informarea* oamenilor, pentru „vizionarea” mesajelor de informare, de încurajare sau de edu-

9 John Ortberg, *Toți sunt normali până ajungi să îi cunoști*, Oradea, Editura Scriptum, 2005, pp.31-32.

10 <https://www.politico.com/news/2020/05/22/trump-churches-essential-coronavirus-274763>

11 Ioan-Gheorghe Rotaru, „Biserica lui Dumnezeu, sursa unui Râu al Vieții și al Vindecării”, *Argeșul orthodox*, 2012, XI, nr.564, p.5.

care. Tehnologia face posibil ca oameni de oriunde din lume să „vizioneze” același eveniment. Tehnologia a fost, și este, un mijloc pe care îl putem folosi pentru echipare, instruire, dar nu poate înlocui întâlnirea fizică. Întotdeauna, unei „prezențe” virtuale, îi va lipsi ceva unic – realitatea experienței. O întâlnire pentru suflet virtuală poate fi asemuită cu o cină virtuală: poate arăta impecabil, dar tu nu ești la masă, ci doar vizionezi.

Este momentul să facem și o reflecție teologică profundă, legată de modelul întrupării Domnului Isus. Pentru ca să ne ducă la Dumnezeu, Domnul Isus a intrat în umanitate, prin prezența Lui fizică. A fost ca noi, a crescut ca noi, a învățat ca noi, a mâncat ca noi... *Cuvântul S-a făcut TRUP și a locuit printre noi, plin de har și de adevăr* (Ioan 1:14). Iar în lucrarea Lui a făcut niște gesturi care au sfidat și legile ceremoniale, sanitare, ale vremii. Domnul Isus „S-a atins” de ceea ce nimeni nu ar fi făcut: de omul leproș (Luca 5:13) și de un trup mort (Luca 7:14). Gesturile Sale au uimit și au intrigat comunitatea religioasă, care L-ar fi ucis pentru călcarea Legii, dacă nu ar fi fost de fiecare dată o minune evidentă!

Dumnezeu putea decide care este metoda prin care va salva omenirea din starea ei decăzută. Putea alege o variantă fără întrupare, fără suferința Lui în locul nostru, dar a ales să ne ilustreze *koinonia* – să aibă în comun cu noi natura noastră umană, ca noi să putem avea salvarea.

În concluzie, *koinonia* este esențială pentru bunăstarea ființei umane create de Dumnezeu. Rămâne valabilă declarația lui Dumnezeu de la creație: „nu este bine ca omul să fie singur”. El are nevoie și de Dumnezeu, dar și de oameni cu care să își împărtășească viața. Nicio autoritate umană nu ar trebui să o interzică sau să o limiteze. Biserica, sub călăuzirea lui Dumnezeu, cu înțelepciune, dragoste și grijă pentru oameni, își poate diversifica formele de închinare, de comunicare, își poate lua măsuri sanitare, dar nu poate redefini *koinonia*. Dumnezeu a definit-o! Golul, sub formă de om, din inima noastră trebuie să fie completat: nu este bine ca omul să fie singur!

Bibliografie:

- *Biblia*, traducerea Dumitru Cornilescu.
- FODOREAN, Daniel, „Biserica Online: Analiză și Perspective”, *Jurnal teologic*, vol. 21, nr. 1 (2022), pp. 65-92.

- ORTBERG, John, *Toți sunt normali până ajungi să îi cunoști*, Oradea, Editura Scriptum, 2005.
- ROTARU, Ioan-Gheorghe, "Spiritual Lessons observed through the Coronavirus Crisis", *Dialogo. Issue of Modern Man*, vol.6, nr.2/2020, pp. 71-82.
- ROTARU, Ioan-Gheorghe, "Biserica lui Dumnezeu, sursa unui Râu al Vieții și al Vindecării", *Argeșul orthodox*, 2012, XI, nr.564, p.5.
- ZALUCHU, S. E., "Church, Digitalization and the New Koinonia in the Era of the "Internet of Things", *International Bulletin of Mission Research*, 47(1), 2023, pp.32-40. <https://doi.org/10.1177/23969393221082641>

Webografie:

- "Koinonia: What the Bible Means by 'Fellowship'", n.d. Biblestudytools.com. <https://www.biblestudytools.com/bible-study/topical-studies/koinonia-what-the-bible-means-by-fellowship.html>.
- OELERICH, Anna, *Review of What Does Koinonia Mean in the Bible?* Christianity.com. June 10, 2022. <https://www.christianity.com/wiki/christian-terms/what-does-koinonia-mean-in-the-bible.html>.
- UPADHYAYA, Ashish, Sushant Koirala, Rand Ressler, and Kamal Upadhyaya, "Factors Affecting COVID-19 Mortality: An Exploratory Study," *Journal of Health Research*, December 16, 2020, <https://doi.org/10.1108/jhr-09-2020-0448>.
- What is Koinonia, <https://www.gotquestions.org/koinonia.html>